

Anders & Hetzelfde

Deze lesbrief bestaat uit twee op elkaar aansluitende lessen over het thema Anders en hetzelfde voor groep 5 t/m 8 van de basisschool.

Op een openbare school is iedere leerling welkom. De verschillende levensbeschouwelijke overtuigingen, culturele en etnische achtergronden en uitingen van seksuele identiteit zijn een verrijking van het onderwijs. De school is een samenleving in het klein, waarbinnen leerlingen leren omgaan met diversiteit. De kernwaarden van het openbaar onderwijs zijn gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting. Deze lesbrief gaat over thema's die hierbij aansluiten: Anders en hetzelfde. Ook onderwerpen als gelijkwaardig zijn, hetzelfde zijn en samen komen hierbij naar voren. De leerlingen leren voor zichzelf en met elkaar een eigen visie op dit thema te vormen. Ze maken daarbij gebruik van diverse bronnen. Leerlingen leren tijdens de lessen om respectvol met elkaar in gesprek te gaan en hun eigen visie om te zetten in een beeld. In de eerste les ligt de nadruk vooral op het onderwerp samen. De tweede les gaat over anders en hetzelfde zijn.

Duur ca. 60 minuten

Les 1

Benodigheden:

- Duimstokken, meetlatten of stokken van 1 à 2 meter
- Digibord
- Stellingen geschreven op kleine papiertjes (wanneer je hiervoor hebt gekozen)
- Placemats of A3-formaat van de placematmethode (wanneer je hiervoor hebt gekozen)
- Schriften of aparte kleine papiertjes voor de verwerkingsvraag

Stap 1: Samenwerkingsopdracht

In deze opdracht gaat het om het onderwerp samen. De leerlingen moeten samenwerken en daarbij op een gelijkwaardige en eigen manier een bijdrage leveren.

- Maak teams van max. 10 kinderen. Zet de leerlingen om en om aan weerszijden van de stok/lat.
- Laat ze hun wijsvingers uitsteken en leg daar de stok/lat op. Geef hierbij de volgende uitleg:
  - Probeer de lat te laten zakken tot op de grond.
  - Je moet altijd met beide vingers contact houden met de lat en je mag hem niet tussen je vingers klemmen.
  - Jullie mogen hierbij praten.
- Laat de groep dit proberen. De kans is groot dat de

lat niet omlaag, maar omhoog gaat! Bespreek met de leerlingen als dit inderdaad niet lukt, waar ze tegenaan lopen en hoe dat komt.

- Laat ze dan onderling afspreken hoe ze het aan willen pakken en laat ze het nog eens proberen. Je kunt ook nog de opdracht geven om van de ene naar andere plek te lopen met de stok/lat.
- Vraag aan de leerlingen:
  - Wat heeft deze opdracht te maken met anders en hetzelfde?
  - Welke rollen hebben leerlingen gehad tijdens de samenwerking?
  - Waren deze gelijkwaardig?
  - Zaten er verschillen tussen?
  - Hoe vond je dat?

Stap 2: Verhaal

Lees het verhaal 'Het begin van samen' voor aan de kinderen.

Het begin van samen

In het begin was alles één. Zon en maan waren één. Een woord en klank waren één. Zelfs de kip en het ei waren één. Daarom bestonden er ook geen andere getallen dan het getal één. Niemand wist van twee handen of had gehoord van een plus en een min. Alles was één. Geen mens kan zeggen hoe dit alles was en hoe alles wat bestond toen heette. Maar toen kwam die dag. Die dag die niet op zichzelf bestond, maar samen met gisteren en morgen de tijd was. Op die dag was er een geluid. Niemand had het ooit eerder gehoord. En vanaf dat moment was alles anders. Echt anders. Want alles werd anders dan iets anders. De rook kwam los en werd iets anders dan het vuur. De zon begon de dag te beschijnen en de maan verlichtte de nacht. Het geluid verdween zo plotseling als het was gekomen. Voor dit geluid was ook de mens één. Maar nu was ook de mens gescheiden. De ene mens keek naar de andere. Hij zag verschillen; de ene mens had iets wat de ander niet had. De kleur van het haar was verschillend. En ook dat was nieuw, want alle kleuren waren altijd één geweest.

Eerst bleef de mens nog dicht bij de ander. Als een schaduw. Want als je altijd één bent geweest, ga je niet zomaar bij elkaar vandaan. Maar ook dat veranderde. Soms wilde de ene mens iets wat de ander juist niet wilde. Als de een wilde slapen, wilde de ander juist gaan eten. En zo kwamen er steeds meer en steeds grotere verschillen. Er kwamen zelfs dagen dat de ene mens de ander helemaal niet zag. De mens vond het heerlijk om alleen te zijn. Dat was voor hem een nieuw gevoel; maar het was ook een nieuw woord: alleen. Niemand was ooit eerder alleen geweest. Maar nu vond de mens het heerlijk om alleen te zijn. Hij deed wat alleen hij wilde en de ander deed de dingen die juist weer anders zijn.

Er kwam zelfs een tijd dat de ene mens bewust de andere dingen deed dan de andere mens. Gewoon om anders te zijn. Maar ook dat ging voorbij. Want de mens kon niet alles alleen. Hij had dan wel twee armen en twee benen, maar hij was wel een mens alleen. Hij kon niet altijd naar zichzelf luisteren en lachen om zijn eigen grappen. Hij kon niet steeds zichzelf een hand geven. En hij kreeg weer een nieuw gevoel; hij begon de ander te missen. Hij miste die blauwe ogen die zo mooi anders waren dan zijn eigen bruine. Hij hield dat nieuwe gevoel niet lang vol en zo kwam het dat de ene mens weer de andere opzocht. Ze vielen elkaar in de armen. Even leek het alsof ze nog steeds één waren. Zoals in het begin. Maar toen ze elkaar weer loslieten, waren ze nog steeds twee.

Na deze dag wilden ze nooit meer alleen zijn. Er gebeurden dingen die geen mens ooit eerder beleefd had. Er bleek zoiets als hulp te bestaan: de een kon de ander helpen als het moeilijk was iets alleen te doen. Gezelligheid. Liefde. Begrip. Alles was nieuw. Zelfs ruzie kwam nieuw in de wereld. Maar ze waren niet langer alleen. En zo kwam er weer een nieuw gevoel. Het was het gevoel van samen. En ook dat was weer een nieuw woord: samen. Samen was niet alleen. Maar samen was ook niet één.

Naar Symposion van Plato. Tekst: Erik Renkema

Stap 3: Dialoog over het verhaal

Laat de kinderen een open dialoog aangaan over het verhaal. Er zijn verschillende manieren om dit te doen. Kies zelf uit de volgende werkvormen die bedoeld zijn om leerlingen in tweetallen of groepjes met elkaar in dialoog te laten gaan over een vraag.

Wat is gelijkwaardigheid?

Laat de leerlingen samen een definitie verzinnen voor het woord gelijkwaardigheid. Dit bijvoorbeeld door middel van een woordweb.

Hoe zou een wereld zijn waarin iedereen hetzelfde is?

Laat de leerlingen drie voordelen en drie nadelen opschrijven over wanneer iedereen op de wereld hetzelfde zou zijn.

Wat is het voordeel aan alleen/samen zijn?

Laat de leerlingen drie voordelen en drie nadelen opschrijven van alleen/samen zijn via de placemat-methode. Printbladen hiervoor zijn op internet te vinden.

Gebruik een van de onderstaande, of gebruik eigen, stellingen en laat de leerlingen hierover in hun groepje praten. Je kunt ook de stellingen in een bakje stoppen en de verschillende groepjes een stelling laten trekken. Zo praat ieder groepje over iets anders. Laat

de leerlingen ook bedenken waarom ze het ergens wel of niet mee eens zijn, en welke argumenten ze daarvoor hebben.

- Alleen zijn is fijn.
- Alles samen doen is fijn.
- Je kan met iedereen samenwerken.
- Als je samenwerkt moet je hetzelfde zijn.
- Samenwerken met iemand die anders is dan jij is slim.
- Als je samenwerkt moet iedereen gelijkwaardig zijn.

Wat is belangrijk om goed samen te kunnen werken in de klas?

Laat de leerlingen vijf dingen opschrijven die helpen bij een goede samenwerking tussen je klasgenoten, en vijf dingen die niet helpen.

Stap 4: Verwerking

Laat de leerlingen hun eigen antwoord op de volgende vraag opschrijven: *Wat zijn voordelen van verschillend zijn als je samenwerkt? Wat zijn voordelen van hetzelfde zijn als je samenwerkt?* Gebruik de antwoorden als start voor de volgende les.

Les 2

Benodigheden:

- Halve A4tjes
- Tekenmaterialen
- Digibord

Duur ca. 90 minuten

Stap 1: Opdracht over tweelingen

Projecteer een foto van een tweeling op het digibord. Bijvoorbeeld via deze link. De leerlingen gaan in tweetallen een opdracht maken. Hierbij moeten ze als duo de volgende vragen bespreken en eventueel aantekeningen hiervan maken:

- Welke overeenkomsten zie je?
- Welke verschillen zie je?
- Welke overeenkomsten en verschillen zie je niet, maar zouden er wel kunnen zijn tussen de twee zussen/broers?

Bespreek klassikaal na: Wat zijn de bevindingen?

Stap 2: Gedicht

Lees samen met de leerlingen het gedicht. Van dit gedicht hiernaast is ook een Plint poster die je hier kunt vinden. Deze kun je op het Digibord projecteren.

Stap 3: Filosoferen over het gedicht

Om te filosoferen kun je de werkvormen gebruiken van de vorige les. De dialoog tussen de leerlingen staat centraal. De volgende vragen zouden hierbij aan bod kunnen komen:

- Waar gaat het gedicht volgens jou over?
- Wat voelt degene die dit gedicht heeft geschreven denk je?
- Vind je anders zijn ook wel eens vervelend of lastig? Wanneer bijvoorbeeld?
- Hoe voel jij je als je anders bent? Hoe komt dat?
- Zou je ongelijkheid moeten stoppen? Waarom wel of niet? Hoe zou je dat kunnen doen?
- Wat maakt iemand anders dan jij?
- Waarin zijn alle mensen hetzelfde?
- Waarin zijn alle mensen anders?

Stap 4: Beeldende opdracht

Laat elke leerling een eigen tekening maken op een half A4-formaat wit papier van wat hem of haar mooi/bijzonder/uniek. Let op, er moet op deze tekening ook iets getekend worden dat als een puzzelstuk aansluit bij delen van de tekening van andere leerlingen.

Laat de leerlingen na het tekenen groepjes vormen van ongeveer 6 leerlingen. Laat ze dan een puzzel/ mozaïek leggen van hun gemaakte tekeningen. Zo zie je op elke tekening iets unieks per leerling, maar ook delen van de tekening die aansluiten bij de andere tekeningen uit het groepje. Het kan letterlijk overlopen als ze de tekeningen aan elkaar leggen, maar ze kunnen ook op zoek gaan naar elementen zitten die in verschillende tekeningen terugkomen en hier dan verbindingen tussen tekenen, bijvoorbeeld met pijlen.

Laat de leerlingen vrij in hun keuze hoe zij die aansluiting tekenen. Stimuleer ze om te overleggen.

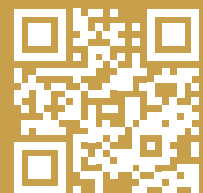

Gedicht van Hans Andreus

Stap 5: Bespreken van de tekeningen

Bespreek klassikaal met de leerlingen wat zij getekend hebben.

- Wat heb je ze getekend dat iets zegt over jezelf?
- Wat maakt jou uniek/mooi/bijzonder?
- Hoe voelt het om iets unieks te hebben?
- Wat hebben jullie getekend als aansluiting bij andere tekeningen in het groepje?
- Hoe zijn jullie ze hierop gekomen?
- Hoe hebben jullie dit besproken en zijn er dingen opgevallen?
- Hoe ging het samenwerken hierbij?
- Welke verschillen en overeenkomsten hebben jullie gevonden?
- Wat hebben jullie ontdekt als het gaat om anders zijn en hetzelfde zijn?

Deze lesbrief is een onderdeel van het portaal www.openbaaronderwijs.nu
Zoek je meer inspiratie voor lessen rondom de kernwaarden en andere belangrijke onderwerpen voor het openbaar onderwijs, bezoek dan het portaal!

Ontwerp en tekst: Jasmijn Meijer (hogeschool Windesheim)
Begeleiding en redactie: Tamar Kopmels (VOS/ABB)
Vormgeving: suggestie en illusie

v o s } a b b

openbare scholen
waar verhalen samenkomen